

بررسی تعامل مسیر حرکت کاروان های عزاداری و کالبد شهر نمونه موردی: شهر ابرکوه

فرزانه حسینیان^{۱*}، اسمعیل شیعه^۲

۱- دانشجوی کارشناسی دانشگاه فنی شریعتی تهران، (far.hosseinian@gmail.com)

۲- استاد دانشگاه علم و صنعت (es_shieh@iust.ac.ir)

چکیده

از دیرباز آیین های عاشورایی در بین مردم ایران از جایگاه ویژه ای برخوردار بوده است، مردم ابرکوه نیز به عنوان عضوی از این خانواده بزرگ به اقامه آیین ها مقید بوده و هستند، علی رغم بسیاری از فعالیت های عبادی در ظرف مکانی ثابت می گنجد بسیاری از آیین های ماه محرم در این شهر در بطن محلات و شاهرگ کوچک ها و گذرها جریان دارند، با توجه به این واقعیت انتظار می رود در گذر زمان تعاملی دوطرفه بین این نمایش و صحنه اجرای آن برقرار بوده باشد. در این پژوهش با تحلیل داده های مستند و میدانی روند شکل گیری این مسیرها از آغاز به همراه عناصر شکل دهنده آن ها مورد بررسی قرار گرفته و بر پایه این تحلیل ها فرضیاتی مطرح شده است. به طور کلی مسیر حرکت کاروان های عزاداری در سیر تاریخی شکل گیری آن در ابتدا بر پایه ای عام محور شکل گرفته سپس متأثر از قدرت خان سالارهای منطقه و تسلط آن ها این مسیر در کالبد محلات خان نشین توسعه یافته و پس از انقلاب اسلامی و افول قدرت خان سالارها شاهد منشعب شدن هیأت های زیرمجموعه هیأت های بزرگتر و استقلال آنها هستیم تا جایی که در دهه ۸۰ توان اقتصادی و نفوذ محلات منشعب شده از محله مادر خود نیز فراتر رفته و در سطح شهر به عنوان نقاط تعیین کننده مطرح می شوند. در اواخر دهه ۸۰ جمعیت شهر در قشر بزرگسال که عضوی از هیأت های عزاداری هستند افزایش می یابد و بخشی از شهر که سال های متمادی صحنه حضور کاروان های عزاداری بود کارکرد خود را در این ایام از دست داده و بدون هیچ تدبیری از مسیر حذف می شود. این موضوع نقش موثر هیأت را در تغییر کالبد شهر به نمایش می گذارد.

واژه های کلیدی: آیین های ماه محرم، مسیر حرکت کاروان عزاداری، تکایای محلات ابرکوه، کالبد ابرکوه